

Bu gün dünyada qlobal iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirinə qarşı mübarizə, əsasən, iki istiqamətdə aparılır. Onlardan biri Çərçivə Konvensiyasının məqsədində (Paris Sazişinin tələbi olaraq) dünyada karbon qazının miqdərini azaltmaqla qlobal istiloşməni ən pis halda 2, yaxşı halda 1,5°C ilə məhdudlaşdırmaq) daxildir, yəni əsas məqsəd karbon emissiyasının azaldılması ilə daha çox dəyişilmənin qarşısının alınmasından, onun təsirlərinin yumşaldılmasından ibarətdir. Bununla bağlı, konvensiyanın tərəfləri öz üzərlərinə bir sıra öhdəliklər götürmişlər, burada elmin rolu bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin iqtisadi artıma, əhalinin rıfah halına, acliq və yoxsulluğa qarşı mübarizəyə ciddi təsir etməməsi üçün yolların tapılmasından ibarətdir.

Diger istiqamot təsərrüfat fəaliyyətlərinin, xüsusən kənd təsərrüfatı sistemlərinin, burada istifadə edilən bitki sortları və heyvan cinslərinin iqlimin dəyişmələrinə uyğunlaşmasına nail olunması,

formlu uygunlaşmasına hâl orumması, müvafiq stres amillerinə davamlı, adaptiv və məhsuldar genotiplerin, eləcə də yeni becərəmə və yetişdirilmə texnologiyalarının yaradılması və tətbiqindən ibarətdir.

Klassik seleksiyanın imkanlarının tükendiyi, ekin və otlaq sahələrinin əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirilməsinin mümkün olmadığı, quraqlıq stresinin gücləndiyi müasir dövrümüzdə ərəraq təhlükəsizliyini təmin etməyin vəgənə

təhlükəsizliyini təmin etməyin yeganə yolu seleksiya fealiyyətlərində, ekinçilik və hevəyandarlıq təcrübəsində məhz

lik və heyvandarlıq təcrübəsində məhz elmin müasir biotexnoloji və rəqəmsal

elmin inşası bioteknoloji və təqomşal metodlarından, genomiks kimi yüksək texnologiyalardan istifadə etməklə aparılan elmi-tədqiqatlar ola bilər. Bütün bunların vaxtında dərk edildiyi, müvafiq strategiyaların qurularaq həyata keçirildiyi ölkələrdə nəinki erzaq təhlükəsizliyi problemi həll edilmişdir, bu ölkələr həmçinin aqrar bölməni ekologiyaya az ziyan vurmaqla, yüksək gəlir götərən iqtisadiyyat sahəsinə çevira bilmışlər. Bu gün inkişaf etmiş ölkələrdə davamlılıq kimi multimürəkkəb əlamətlərin genetik "arxitekturası"nın təyini üzrə irimiqyaslı genetik tədqiqatlar aparılır. Milli səviyyədə məqsədlərin gerçikləşdirilməsi üçün Azərbaycan elmi də müvafiq problemlərin həlli istiqamətində dünya ilə avaglasmaq məcburiyyətindədir.

ile ayaqlaşmaq məcburiyyətindədir.

Akademik Cəlal Əliyevin yaratdığı AR ETN Molekulyar Biologiya və Bioteknologiyalar İnstitutunda AR KTN Əkinçilik ET İnstitutu ile əməkdaşlıqda yuxarıda qeyd olunmuş istiqamətlərdə bir sıra mühüm fundamental və tətbiqi nailiyyətlər əldə olunmuş, rəqəmsal fenomiks, genomiks, molekulyar, biokimyəvi, morfo-fizioloji və biofiziki parametrlərin bioinformatik programlarla kompleks müqayiseli analizinin nəticələri artıq davamlı sortların yaradılmasına da birbəz tətbiq edilmişdir.

Bütün tarix ərzində insan cəmiyyətinin yaşamaq üçün mübarizə gedişində təbiət üzərində apardığı irihəcmli eksperimentlər, o cümlədən Neolit inqilabı, ictimai-siyasi formasiyaların dəyişməsi, dünyanın daim yenidən bölüşdürülməsi uğrunda böyük müharibələr müəyyən qrup toplumların əsasən ötəri, konkret, fiziki və hegemonluq ehtiyaclarının

İziki ve hegemoniğin entiyacılarının ödenməsinə xidmət göstərməkə yekunda etraf mühitdə ciddi dağıdıcı izlər buraxmışdır. Lakin bəşəriyyət etraf mühitə az ziyan vurmaqla özünə uyğun nəticələrin möhz elmin və elm adamlarının iştirakı ilə əldə edilməsi üzrə bu gənə kimi nadir rast gəlinən proseslərə də şahidlik etmişdir. Bunlardan biri dünyanın yaşıl örtüyünün qorunması, təbii landschaftların, meşə və otlaq ekosistemlərinin deqredasiyasının imkan daxilində azaldılması şərtiylə əhalinin ərzəq, geyim, təsərrüfat ehtiyaclarının ödənməsində

mühüm mərhələ olmuş "yaşıl inqilab" hesab edilə bilər.

"Yaşıl inqilab" termini ilə 1940-cı illərlə 1970-ci illərin sonları arasında dünyada ərzaq təhlükəsizliyini tömin etmək üçün kənd təsərrüfatı sistemləri və istehsalı ilə bağlı bir sıra tədqiqat və texnologiyaların yaradılması, inkişafı və ötürülməsi istiqamətində həyata keçirili

"Yaşıl inqilabın atası" hesab olunan Nobel mükafatı laureati Norman Borlau-
gun və ardıcıllarının ideyaları və tədqiqatları 1960-1970-ci illərdə milyarddan çox insanı achiqdan xilas etməklo yanaşı, əkin sahələrinin meşələr, otlqlar, savannalar, digər yaşıl örtük daşıyıcıları hesabına artırılmasının qarşısını almağa yardım etmiş, təbii ehtiyatlardan səmərəsiz istifadəni azaltmaq imkanı yaratmışdır. İnqilabi yenilik ondan ibarət idi ki, kənd təsərrüfatı istehsalı intensiv əsaslara keçirilir, aqrar sahəyə investisiyalar artırılır, sintetik gübələrin və pətisidərin kütləvi istifadəsi proseslərin

mexanikləşdirilməsi, yüksək məhsuldar sortların əldə edilərək tətbiq olunması və bunun üçün genetik yaxşılaşdırılma kimi tədqiqat fəaliyyətləri sistem halında həyata keçirilir. Qəzəbli bir qədəmə

SSR Na-
ü il tarixli
əşinin qo-
yad etmək

COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

1. yes 2. no 3. maybe